Artikel
'En heilig is zijn naam', in: *In gesprek. Werk- en informatieblad van de gereformeerde vrouwenbond* 62 (2004) november/december, 4-5.

Dr. G. Postma-Gosker

En heilig is zijn naam...

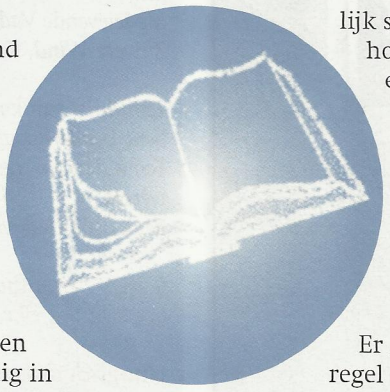
(Lucas 1: 50)

tussen beiden

"We hebben in ons blad al vaak geschreven over de relatie tussen God en ons, hoe wij als gelovigen met God omgaan en God met ons, maar er is in de Bijbel ook nog een andere dimensie: God als de Heilige, de gans Andere. Wil je daar eens over schrijven?", zo luidde de vraag van de redactie. Zonder aarzelen zei ik meteen ja. Waarom? Omdat het een snaar bij me raakte.

Soms bekruipt mij een gevoel van bevreemding als ik mensen God zo gemakkelijk hoor tutoyeren. Ook in de zondagse eredienst gebeurt het wel, dat God in een lied of gebed met jij en jou wordt aangesproken. Dat drukt misschien wel een zekere vertrouwdheid uit, maar uit mezelf zie ik me dat als voorganger nog niet zo gauw doen. Ik wil er niet meteen van uitgaan dat jij zeggen tegen God een gebrek aan respect zou inhouden, maar toch voel ik mij er niet bij thuis. Waarom eigenlijk niet?
Misschien omdat het te maken heeft met een bepaald besef van Gods heiligheid, dat bij mij leeft en dat voor een zekere distantie zorgt.

Ver en nabij

Iets wat heilig is, iemand die heilig is, staat apart, valt niet samen met alles wat wij zelf doen of laten, maar stijgt uit boven ons aardse menselijke leven. Het reikt verder. Juist dat maakt, dat God zichzelf kan zijn, God kan zijn. 'Ik ben God en geen mens, heilig in uw midden' (Hosea 11:9). Gods heiligheid is daarom zo belangrijk, omdat God alleen op die manier God is en God blijft. In het Jodendom is het zelfs zo, dat de naam van God niet mag worden uitgesproken en dat heeft alles te maken met Gods heiligheid en majesteit.
Natuurlijk mag er in de omgang met God sprake zijn van vertrouwdheid. Maar daarnaast mogen eerbied en respect niet ontbreken voor de Eeuwige Getrouwe, die wij mogen noemen: onze Vader die in de hemelen zijt. Laten we niet te klein van God denken. El Sjaddai is een Godsnaam in de Bijbel die niet alleen verhevenheid, maar ook kracht uitstraalt. Zo'n God is mij eigenlijk soms meer nabij, dan - hoe zal ik het zeggen - een wat al te familiaire God, die je bij wijze van spreken in je zak kunt steken.
Met Abraham mogen wij God onze Vriend noemen, maar God is ons vriendje niet.

Er zweeft steeds een liedregel door mijn hoofd, die maar niet weg wil gaan. Het zijn maar een paar woorden en toch geven ze precies aan wat ik eigenlijk bedoel. Het gaat over God, 'die ver is en nabij...'. Na enig zoeken kom ik erachter dat het woorden zijn uit Gezang 319, waarin beide noties heel goed tot hun recht komen.

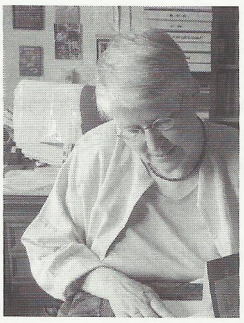
Looft God die zegent al wat leeft,
der heem'len Heer is Hij,
die tussen ons zijn woning heeft,
die ver is, is nabij.

Enerzijds mogen we erop vertrouwen dat God onder ons woont en er altijd voor ons is, dat je altijd bij God terecht kunt met al je vragen en zorgen. Hij is 'nabij'. Maar tegelijk is er ook afstand nodig, om te voorkomen dat God zou samenvallen met ons eigen al te menselijke doen en laten. Dat mag niet. Dan dreigt het gevaar dat wij God voor ons eigen karretje gaan spannen, wat in de geschiedenis van het christendom maar al te vaak is gebeurd. Het kan niet zo zijn dat God met ons samenvalt en dat wij ervan uitgaan, dat God wel meegaat in alles wat wij mensen doen en bedenken. Dan gaat iedereen God aan zijn eigen kant trekken en dat heeft al menigmaal in de geschiedenis tot allerlei vreselijks geleid. De kruistochten (Dieu le veut), het fascisme (Gott mit uns), de Apartheidspolitiek in Zuid-Afrika, die discriminatie in Gods naam sanctioneerde etc. Als 'God bless America' gelijk wordt gesteld aan 'I am a blessing for America', dan is er iets grondig mis.
Zo beschouwd kan het gezonde besef van Gods heiligheid ons ervoor bewaren dat wij onszelf op de verkeerde manier met God gaan identificeren, of dat we - omgekeerd - God naar onszelf toe zouden kunnen halen. In die zin is God 'heilig','anders dan wij, 'de gans Andere', die wij goddank niets kunnen voorschrijven en die wij ook op geen enkele manier kunnen narekenen. 'God moves in a mysterious way' (Gez. 447,William Cowper). En dat is maar goed ook. God is altijd anders, want 'God is ieder ogenblik nieuw', zegt Schillebeeckx. God is de 'gans Andere', zegt Karl Barth. 'God is de Heilige Israëls,' zegt de profeet Jesaja. Daarmee wil gezegd zijn dat we in God niet alleen onze Vriend en Bondgenoot mogen zien, die aan onze verwachtingen beantwoordt en ons bevestigt in ons bestaan. God is ook altijd een kritische instantie, die we met eerbied benaderen en die zeker niet altijd ja en amen zegt op alles wat wij doen. Het kan niet de bedoeling zijn dat God onze plannen en daden heiligt, maar het is juist omgekeerd.
Het gaat erom dat wij als mensen van God willen instaan voor de heiliging van Gods naam op aarde. Niet voor niets is dat precies de eerste bede van het Onze Vader.

'Van al zo hoge, van al zo veer...'

Juist in de tijd van Advent en Kerst is het goed om ons dat weer opnieuw te realiseren. We verwachten en vieren in deze tijd de geboorte van Christus, die ons mensen nabij gekomen is als een

Dr. G. Postma-Gosker is predikant van de Protestantse Gemeente in Venlo e.o.

kind in de kribbe. Hij is 'in vlees en bloed ons metgezel'. En tegelijk bezingen we Hem ook als gekomen 'van al zo hoge, van al zo veer...'. Ook hier zien we weer die twee kanten, die met elkaar in evenwicht moeten zijn. Als de balans naar de ene kant doorslaat gaat het fout. Scherp gezegd: dan komen we óf uit bij een ongenaakbare God hoog boven óf bij een weerloze God hier beneden, die ons weinig anders te bieden heeft dan wat we al hebben. En staan we niet in beide gevallen in de kou?

Maria en Hanna

Advent is bij uitstek de tijd van verwachting en van uitzien naar het nieuwe leven. Met Kerst vieren we het nieuwe begin, dat in Christus werkelijkheid wordt. Moeder Maria staat aan de wieg van de nieuwe Messiaanse tijd. Je zou verwachten, dat zij helemaal zou opgaan in de intensiteit van het gebeuren dat haar overkwam. Maar ook de intimiteit van het kerstgebeuren blijft in de Schrift niet op zichzelf staan. Het wordt opgenomen in het grotere decor van de hemelse engelenschaar, die Gods lof verkondigt over heel de aarde. Ere zij God in de hoge. Kleine Jezus. Grote God.

'En heilig is zijn naam...', zingt de lofzang van Maria (Lucas 1:47-55), waarin eveneens de grootheid van Gods daden en de heiligheid van Gods naam bezongen wordt. Heilig is zijn naam en zijn barmhartigheid van geslacht tot geslacht. Die grootheid en die heiligheid is voor Maria, de moeder Gods, een teken van de grootheid en de heiligheid van het wonder dat zich in haar voltrok en tegelijk is het een teken van Gods trouw, waardoor in het Messiaanse Rijk recht zal worden gedaan aan allen die in deze wereld tekortkomen. Alles wordt anders. Hoogmoed komt ten val, macht wordt gebroken, eenmaal verworven rijkdom houdt geen stand, honger wordt gestild en mensen die het kind van de rekening waren, zullen tot hun recht komen, in stilte en eenvoud. In het Koninkrijk van God.

Gods heiligheid is een belangrijk thema, dat doorklinkt in heel de Heilige Schrift. We vinden het ook al in die eerdere lofzang van die andere vrouw uit het Oude Verbond, die haar vreugde uitzong om de geboorte van haar zoon, die zij voor de dienst aan God naar de tempel bracht. Ik bedoel Hanna. Haar lied (I Sam.2:1-10) is een vroege echo van de lofzang van Maria. Of beter gezegd: het Magnificat bouwt voort op het lied van Hanna. 'Er is niemand heilig gelijk de Here, want er is niemand buiten U.' In het lied van de beide vrouwen wordt Gods heiligheid op een bijzondere manier onder woorden gebracht en beleden. Juist zo stijgen beiden boven de intimiteit van het moederschap uit en hebben zij oog voor de profetische dimensie van het Messiaanse Rijk.

Verwerking

1. Vergelijk de beide genoemde lofzangen van Maria en Hanna eens met elkaar. Let vooral op wat de beide vrouwen zingen over de heiligheid van God.
2. Wat zegt de lofzang van Maria u over haarzelf en de manier waarop ze tegen haar zwangerschap en de komst van dit Kind aankijkt?
3. Wat zegt de heiligheid van God u over Hem? Vindt u dat bedreigend of juist troostend?
4. Kent u ook voorbeelden van situaties waarin wij mensen God 'teveel naar ons toe trekken', Hem schijnbaar te veel als 'ons Vriendje' behandelen? Hoe zou u daarop reageren?

Gezang 86: 1,5-8 (LvdK)

De wereld is van Hem vervuld,
die 't kennen gaat te boven,
wiens heerlijkheid ons is verhuld,
in vonken licht verstoven.
Geen mensenoog heeft Hem gezien
wien elk zijn tempel bouwt, in wien
onwetend wij geloven.

Ja, Hij is elk van ons nabij,
hoe hemelhoog verheven;
in Hem bestaan, bewegen wij,
in Hem is heel ons leven.
Dat heeft Hij aan het licht gebracht:
de mensen zijn van zijn geslacht,
voorgoed met Hem verweven.

Hij die ons ver is en verwant,
hoe kan Hij zijn aanbeden
in enig beeld, door mensenhand
uit steen of hout gesneden?
Geen denkbeeld zelfs, hoe hoog,
hoe diep,
kan Hem bevatten, die ons riep
om Hem te kennen — heden.

Want Hij die zozeer anders is
dan al wat wij vereren,
verscheen in de geschiedenis,
God zelf, de Heer der heren.
De eeuwen der onwetendheid
zijn om, — het is de hoogste tijd
tot Hem ons te bekeren.

God heeft zich zelf ons toegewend:
een man verscheen op aarde,
een mens, in wie Hij onherkend
zich aan ons openbaarde.
In Hem als in een tempel heeft
de God gewoond die eeuwig leeft,
de Ongeëvenaarde.

